

Wisdom of Solomon: Kohelet Week 3: Three Challenges

R' Mordechai Torczyner – torczyner@torontotorah.com

Outline of Kohelet, per Prof. Mordechai Zer-Kavod in Daat Mikra: Kohelet

1:1-11	Introduction
1:12-2:26	The experimentation that convinced Kohelet that all is hevel
3:1-22	The relationship of the human being with this world and with Gd
4:1-16	Corruption in human society
4:17-5:7	Advice for the pilgrim to the Beit haMikdash
5:8-6:9	Criticizing the pursuit of wealth
6:10-7:14	Anthology of wise sayings
7:15-8:17	People are imperfect, and Gd does respond to good and bad behaviour
9:1-9:18	Humans are in Gd's Hands, so they should be happy with their lot
10:1-10:20	Wise sayings about good traits and bad traits
11:1-6	Encouraging the farmer
11:7-12:7	The joy of youth and the weakness of age
12:8-12:14	Wrap-up of the book

The challenges of King Solomon's War

1. Talmud, Shabbat 30b

בקשו חכמים לגנוז ספר קהלת מפני שדבריו סותרין זה את זה. ומפני מה לא גנוזהו? מפני שתחילתו דברי תורה וסופו דברי תורה... ומאי "דבריו סותרין זה את זה?" כתיב "טוב כעס משחוק (קהלת ז)" וכתיב "לשחוק אמרתי מהולל (שם ב)", כתיב "ושבחתני אני את השמחה (שם ח)" וכתיב "ולשמחה מה זה עשה (שם ב)".

The Sages wanted to put away Kohelet because its words contradict each other. Why didn't they put it away? Because it begins with Torah and ends with Torah... And what is "its words contradict each other"? Kohelet 7 says "Anger is better than laughter" and Kohelet 2 says "Of laughter I said it is to be praised." Kohelet 8 says "And I have praised joy" and Kohelet 2 says "And of joy, what does it do?"

2. More apparent contradictions, from Professor Zer-Kavod

- The temporary nature of this world 1:2 vs. 1:4
- The fate of the soul 3:21 vs. 12:7
- The source of anger 1:18 vs. 7:9

3. Midrash, Vayikra Rabbah 28

אמר ר' בנימין בר לוי: בקשו לגנוז ספר קהלת שמצאו בו דברים שהם נוטין לצד מינות, אמרו כך היה ראוי שלמה לומר (שם יא) "שמח בחור בילדותך ויטיבך לבך בימי בחורותיך?" משה אמר (במדבר טו) "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם" ושלמה אמר (קהלת יא) "והלך בדרכי לבך ובמראה עיניך?" אלא הותרה רצועה, לית דין ולית דיין!

Rabbi Binyamin ben Levi taught: The sages wanted to put away Ecclesiastes, for they found in it material that leans toward heresy. The sages said: Should Solomon have said 'Young man, rejoice in your youth and your heart will gladden you in the days of your youth?' Moses said 'Do not stray after your hearts and eyes!' Further, Solomon said 'Follow the paths of your heart and the sight of your eyes!' The strap has come unbound - there is no justice and there is no judge!

4. How about these?

- The best pursuit is physical pleasure 2:24, 5:17, 8:15, 11:9
- The wicked thrive, the righteous suffer 7:15, 8:14
- The afterlife 3:19-22, 9:5-6

5. Rabbi Menachem Meiri (13th century Provence), Chibbur haTeshuvah – Shever Gaon 2:6

ואם אולי יתעורר השואל לומר "כלך לדרך זו, למה לא בקשו לגנוז ספר איוב שהרי בודאי יש בו דברים נוטים לדברי מינות!" ופירשו קצת מפרשים בזה שאיוב לא נתברר היותו מבעלי הדת, ואין חשש לבא תקלה על ידו. מצורף לזה שלא היה מפורסם בחכמה, כמו שנודע מתואריו שנאמר "תם וישר וכו'" ולא נאמר "חכם", אמנם שלמה היה מאנשי הדת ונודע בחכמות וייראו מהכשל בני אדם בדבריו...

And perhaps the questioner might ask, "Go this route: why didn't they seek to put away the book of Job, which certainly contains statements that are inclined toward heresy!" And some commentators explained that it is not clear that Job was a person of the religion, and so there is no concern that this could mislead people. Along with this, [Job] was not known for wisdom, as is seen from his descriptions: "Without defect and righteous, etc." It does not say he was wise. But Solomon was a man of the religion and he was known for wisdom, and they were afraid that people might stumble in his words...

6. Talmud, Yevamot 49b

מנשה הרג את ישעיהו. אמר רבא: מידן דיינייה וקטליה. אמר ליה: "משה רבך אמר 'כי לא יראני האדם וחי' ואת אמרת 'ואראה את ד' יושב על כסא רם ונשא'...?"

Menasheh killed Yeshayah. Rava said: He judged him and executed him. He said: "Your master Moshe said, 'No man can see Me and live,' and you said, 'I saw Gd sitting on a great and elevated throne'?"

7. Talmud, Megillah 7a (citing Tosefta Yadayim 2:14)

רבי שמעון בן מנסיא אומר: קהלת אינו מטמא את הידים מפני שחכמתו של שלמה היא...

Rabbi Shimon ben Menasya said: Kohelet does not render hands *tamei*, for it is [merely] Solomon's wisdom...

8. Midrash, Avot d'Rabbi Natan I 1

בראשונה היו אומרים משלי ושיר השירים וקהלת גנוזים היו, שהם היו אומרים משלות ואינן מן הכתובים, ועמדו וגזרו אותם עד שבאו אנשי כנסת הגדולה ופירשו אותם.

In the beginning they said that Mishlei, Shir haShirim and Kohelet should be concealed, for they said that [these books] were lessons and not from Scripture. They arose and concealed the books, until the Great Assembly came and explained them.

9. Mishnah, Yadayim 3:5

כל כתבי הקדש מטמאין את הידים. שיר השירים וקהלת מטמאין את הידים.

ר' יהודה אומר שיר השירים מטמא את הידים וקהלת מחלוקת.

ר' יוסי אומר קהלת אינו מטמא את הידים ושיר השירים מחלוקת.

ר' שמעון אומר קהלת מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה.

אר"ש בן עזאי מקובל אני מפי ע"ב זקן ביום שהושיבו את ר"א ב"ע בישיבה ששיר השירים וקהלת מטמאים את הידים.

אמר ר"ע חס ושלום לא נחלק אדם מישראל על שיר השירים שלא תטמא את הידים, שאין כל העולם כלו כדאי כיום שניתן בו שיר השירים לישראל, שכל כתובים קדש ושיר השירים קודש קדשים! ואם נחלקו לא נחלקו אלא על קהלת.

אר"י יוחנן בן יהושע בן חמיו של ר"ע, כדברי ב"ע כך נחלקו וכן גמרו:

All sacred texts render hands *tamei*. Shir haShirim and Kohelet render hands *tamei*.

Rabbi Yehudah said: Shir haShirim renders hands *tamei*; Kohelet is subject to debate.

Rabbi Yosi said: Kohelet does not render hands *tamei*; Shir haShirim is subject to debate.

Rabbi Shimon said: Kohelet is among the cases in which Beit Shammai is lenient and Beit Hillel is strict.

Rabbi Shimon ben Azzai said: I have a tradition from the 72 elders on the day when they established Rabbi Elazar ben Azaryah as head of the Yeshiva, that Shir haShirim and Kohelet render hands *tamei*.

Rabbi Akiva said: Gd forbid! No one ever disputed, saying Shir haShirim would not render hands *tamei*. The entire world is not worth the day when Shir haShirim was given to Israel, for all of Scripture is holy, and Shir haShirim is holy of holies! And if they disputed anything, it was regarding Kohelet.

Rabbi Yochanan son of Yehoshua, son of Rabbi Akiva's father-in-law, said the debate was as Ben Azzai said, and so they concluded.

How have they dealt with the apparent contradictions and heretical ideas?

10. Talmud, Shabbat 30b

ומפני מה לא גנזוהו? מפני שתחילתו דברי תורה וסופו דברי תורה. תחילתו דברי תורה דכתיב (א:ג) "מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש" ואמרי דבי רבי ינאי "תחת השמש הוא דאין לו, קודם שמש יש לו." סופו דברי תורה דכתיב (יב:ג) "סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם." מאי "כי זה כל האדם"? אמר רבי אלעזר כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל זה. רבי אבא בר כהנא אמר שקול זה כנגד כל העולם כולו. שמעון בן עזאי אומר ואמרי לה שמעון בן זומא אומר לא נברא כל העולם כולו אלא לצוות לזה.

ומאי "דבריו סותרין זה את זה"? כתיב "טוב כעס משחוק" וכתיב "לשחוק אמרתי מהולל". כתיב "ושבחתי אני את השמחה" וכתיב "ולשמחה מה זה עשה". לא קשיא: "טוב כעס משחוק" טוב כעס שכועס הקב"ה על הצדיקים בעולם הזה משחוק שמשחוק הקב"ה על הרשעים בעולם הזה... And why didn't they put it away? Because it begins with Torah and ends with Torah. It begins with Torah as is written, "What is the benefit for a person in all of his struggle, which he struggles beneath the sun" – beneath the sun there is none for him, but before the sun there is for him. It ends with Torah as it says, "In the end of the matter, all has been heard, revere Gd and guard His commandments, for this is the entire person." What is "this is the entire person"? Rabbi Elazar said: The entire world was created exclusively for such a person. Rabbi Abba bar Kahana said: This person is equal to the entire world. Shimon ben Azzai or Shimon ben Zoma said: The world was created exclusively to join with this person.

And what is "its words contradict each other"? Kohelet 7 says "Anger is better than laughter" and Kohelet 2 says "Of laughter I saw it is to be praised." Kohelet 8 says "And I have praised joy" and Kohelet 2 says "And of joy, what does it do?" This is not a problem: "Anger is better than laughter" means the anger of Gd upon the righteous in this world is better than the laughter of Gd upon the wicked in this world...

11. Midrash, Vayikra Rabbah 28

כיון שאמר (שם יא) "ודע כי על כל אלה יביאך האלקים במשפט" אמרו יפה אמר שלמה. אמר ר' שמואל בר נחמני בקשו לגנוז ספר קהלת שמצאו בו דברים שהם נוטים לצד מינות, אמרו כך היה שלמה צריך לומר "מה יתרון לאדם"? יכול אף בעמלה של תורה במשמע? חזרו ואמרו אילו אמר "בכל עמל" ושתק היינו אומרים אף בעמלה של תורה במשמע הוא, הא אינו אומר אלא "בכל עמלו", בעמלו הוא שאינו מועיל אבל בעמלו של תורה מועיל. אמר ר' יודן "תחת השמש" אין לו, למעלה מן השמש יש לו.

Once he said, "And know that for all of these Gd will bring you to judgment," they said: Solomon spoke well. Rabbi Shemuel bar Nachmeni said: They wanted to put away the book of Kohelet, for they found in it things that are inclined toward heresy. They said: Did Solomon need to say, "What benefit is there for a person"? It sounds like this even includes struggle in Torah? They then went back and said: Had he said "in all struggle" and stopped, we would have said that included struggle in Torah. But he only said "in all of his struggle." His personal struggle is not beneficial, but struggle of Torah is beneficial. Rabbi Yudan said: "Under the sun" he has no [benefit], above the sun he does have.

12. Rabbi Menachem Meiri (13th century Provence), Chibbur haTeshuvah – Shever Gaon 2:6

שלמה היה מאנשי הדת ונודע בחכמות וייראו מהכשל בני אדם בדבריו, שהסבה בבקשם לגניזתו לא היתה להיות חכמי ישראל חושבין עליו שיאמין דבר סותר פנת אמונה או יסוד דת, חלילה, שאלו כן היו ממהרים לגנוזו או לשורפו באש, אבל חששו להכשל בו בני אדם בלתי מטיבין בעיון. והסבה שנמנעו לגנוזו דעתם זה, עם ראותם שהדבר שעליו חששו להכשל בו בני אדם כבר ביאר בדבריו בהפך הדעת ההוא בעצמו, והתנצל במה שיבא בענין ההוא בעצמו הפך דבריו באמצע הספר. והוא שבראש הספר לא שלל יתרון האדם רק מעמלו אשר תחת השמש... והתם ספרו בהזהיר על יראת אלקים ושמירת מצותיו... ואין עוד לחוש להכשל בני אדם בזה בדבריו. ואחר זה יפורש כל מה שימצא סותר זאת האמונה על אי זה צד שיסבול הביאור...

Solomon was a person of the religion, and he was known for wisdom, and they were afraid that people might stumble in his words. The reason they sought to put it away was not that the Sages of Israel thought that he believed something which contradicted a pillar of faith or a fundamental of religion, Gd forbid! If that were so, they would have hastened to put it away, or to incinerate it. But they were concerned that people who do not examine well might stumble in it. And the reason they refrained from putting it away was this view [that Solomon did believe?], and seeing that regarding the concern they had for people's stumbling, he already explained the opposite of that view in his words, and he apologized for that which he would enter into himself, the opposite of his words, in the middle of the book. And this is that in the beginning of the book he did not deny the benefit for a person, only from his own struggle under the sun... And he closed his book warning about awe of Gd and guarding His commandments... And there would no longer be a concern lest people stumble in his words. And then all that would be found to contradict this belief could be explained, with any explanation it could bear...

13. Talmud, Megillah 9a

אמר רבי יהודה אף כשהתירו רבותינו יונית לא התירו אלא בספר תורה ומשום מעשה דתלמי המלך דתניא מעשה בתלמי המלך שכינס שבעים ושנים זקנים והכניסן בשבעים ושנים בתים ולא גילה להם על מה כינסן וכנס אצל כל אחד ואחד ואמר להם כתבו לי תורת משה רבכם נתן הקב"ה בלב כל אחד ואחד עצה והסכימו כולן לדעת אחת וכתבו לו +בראשית א'+ אלקים ברא בראשית

Rabbi Yehudah said: Even when our sages permitted Greek, it was only for a Sefer Torah [and not the Prophets], because of the event with King Ptolemy, as we have learned in a braitā: King Ptolemy once gathered 72 elders and brought them into 72 houses without revealing why he was gathering them. He went to each one and told him, "Write the Torah of Moshe, your master, for me." Gd placed counsel into each one's heart, and all of them came to the same idea, writing, "Elokim created in the beginning"...

14. Midrash, Bereishit Rabbah 8:8

ר' שמואל בר נחמן בשם ר' יונתן אמר בשעה שהיה משה כותב את התורה היה כותב מעשה כל יום ויום כיון שהגיע לפסוק הזה שנא' ויאמר אלקים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו אמר לפניו רבון העולם מה אתה נותן פתחון פה למינים, אתמהא, אמר לו כתוב והרוצה לטעות יטעה
Rabbi Shemuel bar Nachman cited Rabbi Yonatan: When Moshe wrote the Torah he recorded the deeds of each day; When he arrived at "And Gd said: Let Us make Man etc." he said, "Master of the Universe! Why do You give heretics room to challenge?!" Gd replied, "Write it; those who wish to err will err."

15. Rabbi Hayim Angel, *Introduction to Kohelet: Sanctifying the Human Perspective*, YU Sukkot To-Go 5770

Hazal recognized two major hazards inherent to learning. First, nobody can truly be objective, and some have agendas foreign to our sacred texts. Take the "plural" form of "Let *Us* make man" in the creation narrative (Gen. 1:26)

[*He brings Bereishit Rabbah 8:8 here*]

In this extreme example, some derived support for their theology of multiple deities from the Torah! This Midrash places a premium on the integrity of the Torah. Gd would not compromise Truth because some people are misguided. It also teaches that people can find pretty much anything to support their agendas under the guise of scholarship. Whoever wishes to err will err.

However, a second hazard exists, even for those sincerely seeking the word of Gd:

[*He brings Megillah 9a here*]

This narrative reflects the concern that by popularizing the Torah through translation, less learned people may inadvertently derive the wrong meaning from the "plural" form of "Let *Us* make man." For this anticipated audience, Gd inspired the elders to deviate from Truth and translate with the singular form so that unwitting people would not err.